

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

М.І. Карпенко

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»,
полковник юстиції запасу*

О.О. Швець

*студентка
ВНЗ «Національна академія управління»*

Постановка проблеми. Міжнародне співробітництво є дуже важливим для підтримки балансу у світі і позитивно впливає на розвиток міжнародного суспільства. Але разом з позитивними аспектами є і негативні. Одним із найбільш негативних наслідків є інтернаціоналізація злочинності, тобто поширення її типових ознак та проявів у країнах та регіонах, для яких вони не були характерними. У зв'язку з чим, компетентні органи однієї держави все частіше звертаються по допомогу до компетентних органів іншої держави у ході розслідування злочинів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню міжнародного співробітництва присвячено безліч публікацій. Чимало науковців вивчають це явище, зокрема можна згадати роботу В.В. Сердюка та Р.Ш. Бабанли. Інтернет-ресурси займають не останнє місце, певна інформація, яку ми використовували була взята саме з Інтернету. Написання цієї статті неможливе без дослідження основних положень міжнародних договорів.

Метою статті є аналіз міжнародного співробітництва в цілому та характеристика основних способів та засобів міжнародної правової допомоги відповідно до чинних міжнародних договорів ратифікованих Верховною Радою України.

Основні результати дослідження. Міжнародна правова допомога надається з метою встановлення об'єктивної істини в кримінальному провадженні та забезпечення гарантії правосуддя, забезпечення прав і свобод людини, законних інтересів фізичних і юридичних осіб. На сучасному етапі поширення інтернаціональної злочинності необхідна розвинута система міжнародного співробітництва, яка забезпечить законне та обгрунтоване досудове розслідування, розгляд у суді кожного кримінального провадження та виконання інших завдань кримінального судочинства. Саме тому в українському законодавстві значне місце посідає питання щодо міжнародної співпраці, але у зв'язку з динамічністю соціальних, економічних, політичних, екологічних

змін, що відбуваються у суспільстві в епоху розвитку новітніх технологій та підвищенні суспільної небезпечності вчинюваних злочинів існує необхідність вдосконалення українського законодавства, в тому числі у контексті міжнародної практики.

Після 1991 р. Україна встановила дипломатичні відносини з більшістю країн світу. Україна є членом таких організацій, як: ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, Рада Європи, СОТ та ін. Також Україна є фактичним членом СНД і має статус спостерігача в таких організаціях, як: РКБМ, ЄврАзЕС, Франкофонія. У 2012 р. Україна очолила Центрально-європейську ініціативу (ЦЕІ), а у 2013-му очолить ОБСЄ [1].

Це все свідчить про те, що міжнародна співпраця займає не останнє місце в становленні України як незалежної, суверенної та демократичної держави. Під час такої співпраці відбувається інтернаціоналізації усіх сфер суспільного життя. У Кримінальному процесуальному кодексі України від 13.04.2012 р. (далі – КПК) цьому питанню присвячений розділ IX.

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у Кодексі, форми співробітництва під час кримінального провадження (про це зазначено у ст. 542 КПК).

У випадках, коли обвинувачений чи засуджений у кримінальному провадженні, порушеному на території однієї держави, переховується на території іншої держави або, коли свідки чи інші учасники кримінального судочинства, чи певні документи, що мають значення для справи знаходяться не на території держави на якій розслідується або розглядається кримінальне провадження з метою виконання завдань кримінального процесу, держави звертаються одна до одної за допомогою про розшук обвинуваченого або підозрюваного, його затримання або взяття під варту, а також про його видачу з метою залучення до кримінальної відповідальності та про вчинення слідчих чи інших процесуальних дій, без яких неможливі досудове розслідування, судовий розгляд або виконання вироку суду.

На нашу думку, це забезпечує принцип рівності всіх перед законом, адже людина, яка вчинила злочин, тим самим порушила закон і за це понесе відповідальність. Призначаючи покарання суд зобов'язаний дослідити всі матеріали кримінального провадження, а також дотримуватись принципу індивідуалізації кримінальної відповідальності, який вимагає, щоб кримінальна відповідальність і призначення покарання були максимально конкретизовані, індивідуалізовані, виходячи із конкретних обставин вчиненого злочину з урахуванням особи винного. Саме тому міжнародна співпраця є важливою складовою об'єктивності кримінального провадження, тому що зі спрощенням процедури перетину кордону злочинець може переховувати певні матеріали кримінальної справи і докази на території іншої країни.

Правовою підставою для міжнародного співробітництва України є двосторонні та багатосторонні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Міжнародні договори можуть стосуватись як питань протидії певним різновидам злочинів, які мають транснаціональний характер (торгівля людьми, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом), та можуть стосуватись особливостей певних різновидів міжнародної правової допомоги (переїняття кримінального провадження). Крім того, існують загальні конвенції, спрямовані на регулювання основних аспектів надання правової допомоги. Деталізація цих аспектів у національному законодавстві сприяє належному виконанню Україною її міжнародних зобов'язань [3].

Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. та Додатковий протокол до неї від 17 березня 1978 р. є основними міжнародними багатосторонніми договорами, що визначають головні напрямки міжнародного співробітництва.

Відсутність міжнародного договору не є перешкодою для отримання та надання міжнародної правової допомоги. Згідно з законодавством України, міжнародна правова допомога чи інше співробітництво може бути надано на підставі запиту іншої держави чи запитано на засадах взаємності.

Запит (доручення, клопотання) про міжнародне співробітництво складається органом, який здійснює кримінальне провадження, або уповноваженим ним органом згідно з вимогами КПК. Запит обов'язково повинен бути у письмовій формі та засвідчений підписом уповноваженої особи та печаткою відповідного органу.

Щоб результати запитів мали доказову силу в кримінальному провадженні України, запити мають відповідати вимогам КПК, а за наявності міжнародних договорів із Україною, що застосовуються у конкретному випадку, - також і їх вимогам [2].

Відповідно до угоди про правову допомогу, яка підписана Україною з такими державами як Польща, Румунія, Російська Федерація, Грузія та інші країни, документи, які були видані або належним чином засвідчені на території вищевказаних держав відповідними компетентними посадовими особами або установою у разі дотримання встановленої процесуальної форми та скріплення гербовою печаткою, повинні бути прийняті на території України без будь-яких додаткових засвідчень.

Речові докази і документи, передані запитуваною стороною на виконання запиту (доручення, клопотання) компетентного органу України в порядку міжнародного співробітництва, зберігаються в порядку, встановленому КПК для зберігання речових доказів та документів, і після закінчення кримінального провадження повертаються запитуваній стороні, якщо не було досягнуто домовленості про інше.

Держава, компетентний орган якої звертається із запитом, або міжнародна судова установа називається запитуюча сторона, а держава, до компетентного органу якої направляється запит - запитувана сторона.

Одним із найважливіших питань, які підлягають регулюванню в межах міжнародного співробітництва, є взаємний захист інформації, яка становить

державну таємницю. Загальні положення щодо регулювання цього питання закріплено у ст. 546 КПК. Україною укладено ряд договорів про взаємний захист інформації. В Угоді між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про взаємний захист таємної інформації від 14 вересня 1998 р. таємною інформацією визначено факти, об'єкти або відомості незалежно від форми їх представлення, які в державних інтересах підлягають збереженню в таємниці. Зокрема, це інформація у будь-якій формі, а також будь-які документи, вироби, речовини або фізичні поля, на/в яких інформація міститься або може бути записана, і які в інтересах національної безпеки сторін, згідно з їх чинним законодавством, підлягають захисту від несанкціонованого доступу і засекречені відповідним чином. Таємній інформації державним органом або за його розпорядженням надається ступінь секретності, що відповідає необхідному рівню захисту. Сюди також належить таємна інформація, створена організаціями сторін у рамках співробітництва та засекречена на основі чинного законодавства та відповідно до критеріїв цієї Угоди. Аналогічні за змістом положення закріплені в угодах Уряду України із урядами Французької Республіки, Словацької Республіки, Республіки Узбекистан та інших держав [3].

Держави надають міжнародну правову допомогу під час кримінального провадження у рамках міжнародного співробітництва. В Кримінальному процесуальному кодексі України від 13.04.2012 р., міжнародна правова допомога визначається як проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою.

Проаналізувавши запропоновану дефініцію поняття «міжнародна правова допомога» можна виділити такі його ознаки:

- специфічний суб'єктний склад – виключно компетентні органи держави;
- специфічний фактичний склад – полягає у проведенні компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для іншої держави;
- метою є надання допомоги у досудовому розслідуванні, судовому розгляді або у виконанні вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою [2].

У разі, якщо до компетентного органу України надійшов запит про міжнародну правову допомогу від запитуючої сторони, уповноважений (центральний) орган України розглядає його на предмет обґрунтованості і відповідності вимогам законів або міжнародних договорів України.

Згідно зі ст. 2 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. у допомозі може бути відмовлено:

- а) якщо прохання про надання допомоги стосується правопорушення, яке, на думку запитуваної сторони, є політичним правопорушенням, правопорушенням, пов'язаним із політичним правопорушенням, або податковим правопорушенням;

б) якщо запитувана сторона вважає, що задоволення прохання може зашкодити суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим суттєвим інтересам її країни.

А ст. 557 КПК України передбачено, що за відсутності міжнародного договору України у виконанні запиту повинно бути відмовлено, якщо:

1) виконання запиту суперечитиме конституційним засадам чи може завдати шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим інтересам України;

2) запит стосується правопорушення, за яке в Україні стосовно тієї самої особи судом прийнято рішення, яке набрало законної сили;

3) запитуюча сторона не забезпечує взаємності у цій сфері;

4) запит стосується діяння, яке не є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність;

5) є достатні підстави вважати, що запит спрямований на переслідування, засудження або покарання особи за ознаками її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

6) запит стосується кримінального правопорушення, яке є предметом досудового розслідування або судового розгляду в Україні.

Причини відмови повинні пояснюватись, безпідставна відмова не допускається. До цього зобов'язує ст. 19 Європейської конвенції про взаємну допомогу. Таким чином, будь-яка відмова у наданні взаємної допомоги має бути вмотивована, а також повинні вказуватись умови за яких можливий повторний розгляд запиту.

На нашу думку, дотримання цієї норми забезпечує об'єктивність та неупередженість процесу розгляду та виконання запиту, а також має антикорупційний характер. Але, існує певна неточність, адже законодавством України передбачено, що навіть якщо запит буде прийнято, то надання міжнародної правової допомоги може бути повністю або частково відкладене, якщо виконання доручення перешкоджатиме досудовому розслідуванню або судовому розгляду, що триває в Україні. Загальні засади та порядок надання міжнародної правової допомоги регулюються ст. 26 Закону України «Про прокуратуру» та наказом Генерального прокурора України від 26 грудня 2005 р. № 8 гн «Про організацію роботи органів прокуратури України в галузі міжнародного співробітництва і правової допомоги». Генеральний прокурор України відповідно до міждержавних угод про надання правової допомоги вирішує питання про порушення і розслідування кримінальних справ, проведення дізнання, видачу злочинців або осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, направлення повідомлень про наслідки кримінального переслідування, а також інші передбачені такими угодами питання [3].

В порядку надання міжнародної правової допомоги з метою виконання запиту можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені чинним законодавством України або ратифікованим міжнародним договором.

Після здійснення необхідних процесуальних дій орган, якому було доручено виконання запиту, надсилає всі отримані матеріали уповноваженому (центральному) органу України.

Уповноважений (центральный) орган України надсилає документи, отримані під час виконання запиту, засвідчені гербовою печаткою компетентного органу, який проводив процесуальні дії, без перекладу, а також інші матеріали, уповноваженому (центральному) органу запитуючої сторони протягом десяти календарних днів після їх отримання від компетентного органу України.

Главою 43 «Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій» Кримінального процесуального кодексу України більш детально регламентований порядок надання міжнародної правової допомоги.

Таки чином, зважаючи на вищевказане, можна зазначити, що порядок міжнародного співробітництва досить чітко визначений у міжнародних договорах та у чинному українському законодавстві. Але у зв'язку з активним поширенням міжнародних злочинів у світі неможливо передбачити абсолютно всі прояви злочинності та суспільно негативні наслідки, що настануть. Саме тому необхідні зміни у законодавстві, які максимально допоможуть запобігти злочинним посяганням у майбутньому.

Вагоме значення у міжнародному співробітництві належить процесу видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Глава 44 «Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція)» КПК від 13.04.2012 р., регулює дане питання. Зокрема, в ст. 541 видача особи (екстрадиція) визначається як процес видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави.

Інститут видачі особи (екстрадиції) спрямований на забезпечення принципу невідворотності покарання винних у вчиненні суспільно небезпечних діянь і відіграє важливу роль у зміцненні та розвитку міжнародного співробітництва держав у сфері кримінального судочинства [4].

Запит про видачу особи (екстрадицію) направляється за умови, якщо за законом України хоча б за один із злочинів, у зв'язку з якими запитується видача, передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на максимальний строк не менше одного року або особу засуджено до покарання у вигляді позбавлення волі і не відбутий строк становить не менше чотирьох місяців.

У той же час особа, яка видана Україні за запитом може притягуватися до кримінальної відповідальності лише за той злочин, за який здійснена видача. А у випадку вчинення особою до її екстрадиції іншого злочину, не зазначеного у запиті про видачу, притягти таку особу до кримінальної відповідальності або виконати вирок суду за цей злочин можна лише після отримання згоди компетентного органу іноземної держави, що видала особу.

Проаналізувавши запропоновану законодавцями дефініцію поняття «видача особи (екстрадиція)», можна виділити такі його ознаки:

– основною передумовою її реалізації є розшук особи компетентними органами іншої держави;

– метою цієї процедури є притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

У цій частині статті визначено своєрідний алгоритм провадження екстрадиції:

– офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи;

– перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі;

– прийняття рішення за запитом;

– фактична передача такої особи під юрисдикцію запитуючої держави.

Основними міжнародними нормативними актами, які регламентують питання видачі осіб (екстрадиції), є:

– Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. з двома додатковими протоколами, ратифіковані Законом України від 16 січня 1998 р. № 43/98-ВР;

– Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 р. (Мінська конвенція), ратифікована Законом України від 10 листопада 1994 р. № 240/94-ВР і Протокол до конвенції 1997 р., ратифікований Законом України від 3 березня 1998 р. № 140/98-ВР;

– інші багато- та двосторонні договори про видачу осіб (з Бразилією, Єгиптом, Індією, Іраном, Китаєм та Панамою) [2].

Європейська конвенції про видачу правопорушників 1957 р. та Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р., які були ратифіковані Україною, ст. 1 та ст. 5б, відповідно, зобов'язують держави, на вимогу видавати одна одній осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої Сторони за вчинення правопорушення та знаходяться на їх території, для притягнення до кримінальної відповідальності або для приведення вироку у виконання.

В Україні повноваження щодо розгляду запитів компетентних органів іноземних держав про видачу особи (екстрадицію), тимчасову видачу або транзитне перевезення та прийняття рішення щодо них, звернення до компетентних органів іноземних держав із запитом про видачу особи (екстрадицію), тимчасову видачу або транзитне перевезення та інших завдань покладено на центральні органи України. Такими центральними органами України є Генеральна прокуратура України, яка регулює питання щодо видачі (екстрадиції) підозрюваних, обвинувачених у кримінальних провадженнях під час досудового розслідування та Міністерство юстиції України – щодо видачі (екстрадиції) підсудних, засуджених у кримінальних провадженнях під час судового провадження або виконання вироку.

В Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. передбачено, що особа, видача якої потрібна, за клопотанням може бути взята під варту і до одержання вимоги про

видачу. У клопотанні повинно бути посилення на постанову про взяття під варту або на вирок, що вступив у законну силу, і вказівка на те, що вимога про видачу буде представлена додатково. Клопотання про взяття під варту до одержання вимоги про видачу може бути передано поштою, телеграфом, телексом або телефаксом.

В українському законодавстві це положення відображено у ст. 580 КПК, в якій зазначено, що у випадку, коли компетентний орган іноземної держави виніс рішення про взяття особи під варту або їй призначено покарання у вигляді позбавлення волі, такі особи тримаються під вартою на території України, у випадках, коли вони:

- 1) транзитно перевозяться територією України;
- 2) тимчасово видані в Україну.

У разі, коли особа, яка вчинила правопорушення на території іншої держави, була затримана на території України, до неї застосовується тимчасовий арешт на строк до 40 діб протягом якого має надійти запит про її видачу. Після закінчення максимального строку за відсутності відповідного запиту особа звільняється з-під арешту.

Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. передбачає тимчасовий арешт у термінових випадках та ст. 16 обмежує тривалість тимчасового арешту до 18 днів протягом яких має бути отриманий запит про видачу та інші необхідні документи. Проте допускається можливість продовження строку, але у будь-якому випадку цей період не може перевищувати 40 діб від дати здійснення арешту.

До такої особи також можуть застосовуватись запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою (екстрадиційний арешт), за наявності звернення прокурора з відповідним клопотанням, або за наявності обставин, які гарантують запобігання втечі такої особи та забезпечення у подальшому її видачі, слідчий суддя може обрати щодо неї запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою (екстрадиційним арештом).

Не зрозуміло чому в українському законодавстві передбачений максимальний строк тримання під вартою одразу до 40 днів, у той час як Європейська конвенція обмежує його до 18 днів і лише в деяких випадках подовжує до 40 діб.

Конвенцією про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. визначені підстави відмови у видачі осіб, такі як:

а) особа, видача якої потрібна, є громадянином запитуваної Договірної Сторони;

б) на момент одержання вимоги карне переслідування відповідно до законодавства запитуваної Договірної Сторони не може бути порушено або вирок не може бути приведено у виконання внаслідок закінчення терміну давності або з іншої законної підстави;

в) у відношенні особи, видача якої потрібна, на території запитуваної Договірної Сторони за той же злочин був винесений вирок або постановою про припинення провадження в справі, що вступила в законну силу;

г) злочин відповідно до законодавства запитуючої або запитуваної Договірної Сторони переслідується в порядку приватного обвинувачення (за заявою потерпілого).

На основі положень Конвенції законодавцями в КПК України від 13.04.2012 р., були виокремлені наступні умови за яких у видачі особи іноземній державі відмовляється:

1) особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянином України;

2) злочин, за який запитано видачу, не передбачає покарання у вигляді позбавлення волі за законом України;

3) закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку за злочин, за який запитано видачу;

4) компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу центрального органу України додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію);

5) видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України;

6) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України.

Для виявлення обставин, що можуть перешкоджати видачі особи центральним органом України за його дорученням чи зверненням прокуратури Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя проводиться екстрадиційна перевірка. Строк проведення такої перевірки становить 60 днів, але він може при необхідності бути продовжений органом, що проводить таку перевірку.

Згідно зі ст. 590 КПК України після вивчення матеріалів екстрадиційної перевірки центральний орган України приймає рішення про видачу особи (екстрадицію) або відмову у видачі (екстрадиції) іноземній державі. Рішення виносяться керівником центрального органу України або уповноваженою ним особою.

Про своє рішення центральний орган України повідомляє компетентний орган іноземної держави, а також особу, щодо якої воно прийнято.

Самостійним предметом кримінального процесуального регулювання є перейняття кримінального провадження. У науці кримінального процесуального права виокремлюється два різновиди перейняття кримінального провадження: просте і складне. Просте – це перейняття кримінального провадження у так званому «чистому вигляді». Це той випадок, коли неможливість притягнути особу до кримінальної відповідальності в країні, де був вчинений злочин, змушує державу звертатись за правовою допомогою до іншої. Прикладом зазначеного різновиду перейняття може бути ситуація, коли громадянин однієї держави відбуває покарання в цій же державі і при цьому встановлюється, що до його засудження він вчинив злочин на території іншої держави. У такому випадку держава, громадянином якої він є та в якій відбуває пока-

рання, переймає на себе кримінальне провадження щодо виявленого злочину, вчиненого на території іншої держави до засудження цієї особи.

Складне перейняття кримінального провадження визначається як перейняття матеріалів кримінальної справи, поєднане з передачею особи, яка підозрюється чи обвинувачується у скоєнні злочину. При цьому такий вид перейняття кримінального провадження передбачає два можливих випадки. По-перше, кримінальна справа передається органам іноземної держави разом із правопорушником з позиції доцільності її розгляду у відповідній державі. По-друге, здійснюється видача особи, зумовлена необхідністю перейняття кримінального провадження за злочини, що були вчинені на території держави, що її видає [3].

КПК України надає таке визначення: «Перейняття кримінального провадження – здійснення компетентними органами однієї держави розслідування з метою притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочини, вчинені на території іншої держави, за її запитом» [2].

Законодавець передбачив умови перейняття кримінального провадження Україною (ст. 595 КПК), а саме:

1) особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, є громадянином України і перебуває на її території;

2) особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, є іноземцем або особою без громадянства і перебуває на території України, а її видача згідно із КПК або міжнародним договором України неможлива або у видачі відмовлено;

3) запитуюча держава надала гарантії, що у разі ухвалення вироку в Україні особа, яка притягається до кримінальної відповідальності, не піддаватиметься у запитуючій державі державному обвинуваченню за те ж кримінальне правопорушення;

4) діяння, якого стосується запит, є кримінальним правопорушенням за законом України про кримінальну відповідальність.

Інститут перейняття також є засобом реалізації принципу невідворотності покарання та гарантує виконання завдань кримінального судочинства, а отже його регулюванню слід приділити особливу увагу.

За клопотанням компетентного органу іноземної держави до особи, про яку ведеться мова в клопотанні і щодо якої буде направлений запит про перейняття кримінального провадження може бути застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на території України. Строк тримання під вартою не може перевищувати 40 діб і у разі, якщо протягом зазначеного строку не надійде запит про перейняття, то зазначена особа звільняється з-під варти.

У ст. 27 Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р., яка була ратифікована Україною, зазначено, що запитувана держава може на прохання запитуючої держави вдатися до тимчасового арешту підозрюваної особи:

а) якщо законодавство запитуваної держави дозволяє утримання під вартою за вчинений злочин;

б) якщо існують підстави вважати, що підозрювана особа зникне або сприятиме знищенню доказів.

У вищевказаній Конвенції також ні за яких обставин не допускається тримання особи під вартою більше 40 діб, якщо воно здійснюється виключно на підставі ст. 27, в той же час ст. 29 обумовлено, що особа, яка утримується під вартою, повинна бути звільнена за будь-яких обставин, якщо вона була заарештована на виконання ст. 27, а запитувана держава не отримала клопотання про порушення кримінального переслідування впродовж 18 днів від дати арешту.

У Конвенції, крім вищезгаданих аспектів, також докладно врегульовано процедуру передачі матеріалів кримінальних справ, підстави для відмови у прийнятті клопотання про перейняття кримінального переслідування, питання множинності кримінального провадження та ін.

В той же час, на нашу думку, поза межами регулювання залишаються підстави передачі провадження у кримінальній справі, порядок та строк розгляду клопотань і прийняття щодо них рішень.

Також Україною ратифіковані такі конвенції як Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами 1949 р., Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. та інші, в них визначені загальні засади перейняття кримінального переслідування і не містяться процесуальні норми.

Висновки. В українському законодавстві інститут перейняття кримінального провадження має своє відображення в гл. 45 «Кримінальне провадження у порядку перейняття» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р.

Перейняття кримінального провадження неможливе з підстав, визначених ст. 596 КПК, а саме:

1) не дотримані вимоги частини другої ст. 595 Кодексу або міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

2) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено виправдувальний вирок;

3) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні судом ухвалено обвинувальний вирок, за яким покарання вже відбуло або виконується;

4) щодо цієї ж особи у зв'язку з тим же кримінальним правопорушенням в Україні закрито кримінальне провадження або її звільнено від відбування покарання у зв'язку з помилуванням або амністією;

5) провадження щодо заявленого кримінального правопорушення не може здійснюватися у зв'язку із закінченням строку давності.

Кримінальне провадження, що перейняте Україною від компетентного органу іншої держави, починається зі стадії досудового розслідування з проведінням усіх процесуальних дій характерних даній стадії і закінчується згідно з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України.

У випадку передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави з моменту перейняття кримінального провадження відповід-

ні органи України позбавляються права здійснювати будь-які процесуальні дії щодо особи у зв'язку з кримінальним правопорушенням, щодо якого передано кримінальне провадження, інакше, ніж на підставі запиту про надання міжнародної правової допомоги з боку держави, яка перейняла кримінальне провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія / <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. – Т. 2.
3. Часопис цивільного і кримінального судочинства № 6(9) / В. В. Сердюк, Р. Ш. Бабанли: «Загальні засади міжнародного співробітництва при наданні міжнародної правової допомоги у кримінальних справах: процесуальний аспект»
4. Газета «Закон і бізнес» / №12 (1051) 17.03–23.03.2012 / Юрій Петренко, Адвокат, стаття «Інститут екстрадиції в новому КПК не узгоджується з міжнародними зобов'язаннями».
5. Кримінальний процесуальний кодекс / Відомості Верховної Ради України від 08.03.2013 р., № 9-10. – Ст. 88.
6. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах (EST 073), Страсбург, 15 травня 1972 року / www.gr.gov.ua
7. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах, Страсбург, 20 квітня 1959 року / Офіційний вісник України від 16.07.2004 р., № 26. – Ст. 1735. – Код акту 29267/2004.
8. Європейська конвенція про видачу правопорушників (ETS 024), Париж, 13 грудня 1957 року / www.gr.gov.ua
9. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 / Офіційний вісник України від 16.11.2005 р., № 44. – Ст. 2824. – Код акту 34196/2005.

Карпенко М.І., Швець О.О. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні

У статті розглядається процедура міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, основні аспекти надання міжнародно-правової допомоги, які передбачені міжнародними договорами та положеннями розділу IX чинного Кримінального процесуального кодексу України. Здійснене порівняння деяких статей Кодексу з положеннями міжнародних договорів на основі яких вони були прийняті.

Ключові слова: міжнародна правова допомога, міжнародний договір, запит, запитуюча сторона, запитувана сторона, екстрадиція, екстрадиційний арешт, екстрадиційна перевірка, перейняття кримінального провадження.

Карпенко Н.И., Швець О.А. Международное сотрудничество в уголовном производстве

В статье рассматривается процедура международного сотрудничества в уголовном производстве, основные аспекты предоставления международно-правовой помощи, которые предусмотрены международными договорами и положениями раздела IX действующего Уголовного процессуального кодекса Украины. Проведено сравнение некоторых статей Кодекса с положениями международных договоров, на основе которых они были приняты.

Ключевые слова: международная правовая помощь, международный договор, запрос, запрашивающая сторона, запрашиваемая сторона, экстрадиция, экстрадиционный арест, экстрадиционная проверка, перенимание уголовного производства.

Karpenko N., Shvets O. International co-operation in criminal proceedings

We consider the procedure of international cooperation in the criminal process, the main aspects of international legal assistance provided for by international agreements and the provisions of section 9 of Criminal Procedure Code. A comparison of some articles of the Code with the provisions of the international treaties on the basis of which they were taken.

Keywords: international legal assistance treaty, the request, the requesting party, the requested party, extradition, arrest for extradition, extradition check, the importation of the criminal proceedings.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2013.